

LÁSZLÓFFY CSABA

Bal-esetek

„Meg tudnak nekem bocsátani?”

Még hogy illet! Ez a *mértékről* soha meg nem feledkező asszony, a polgári illendőség és kimérség mintaképe kérdezi ezt – és pont tőlük?!...

Megfoghatatlan szempár kísérte zavarukat. Mert, meg kell adni, ezúttal ők, a lump „világfiak”, vagy legalábbis kissé könnyelműeknek titulált kisvárosi muzsikusok – hajdani világjárók – szegték le fejüket. Bár, ha jobban szemügyre vették volna, a nő pupillája szokatlanul kitégult. De áthatolhatatlan árnyék-ként fogta körül most is egész lényét a tisztelet. Mely kijárt neki kétségtelenül, minden alkalommal, valahányszor találkoztak, vagy meghívást kaptak a Budorék hajlékába. A ház asszonya most egyedül fogadta őket.

Viaszsárga bőr, beesett arc; ajkát összeszorította. Inkább csak hallomásból értesültek arról, hogy annyi hónap múltán sem tudott belenyugodni a jóvátehetetlenbe. Abba, hogy nem láthatja többé gyermekét. Férje, a közelállók szerint, előbb megpróbálta vigasztalni, de a vádaskodó kifakadásoktól bénultan lassan mindent ráhagyott, ült mereven lesütött szemmel és lehanyatló karral a rozoga karosszékében, mint akit letaglózta. A leányka halála után a nő napokon át emésztette magát. Képtelen volt magába fojtani az önkínzó kérdést, hogy egyetlen gyermekük vajon melyiküktől örökölte a fehérvérűséget. S mert a kínos jelenetek és szemrehányások sehogy sem akartak véget érni, a látogatók megritkultak, a családi hajlék magányos lakká vált. „Egyedül őrá akarok gondolni” – jelentette ki az asszony; de a halott képe megölte az eleven képet. Egyszerre buzgó kereszténynek képzelte magát, kétségbeesetten akart hinni – ő, aki azelőtt ritkán járt templomba –, ámde a vallás ködös, a túlvilágot emlegető válasza, bevett kánonjai csak fokozták kétségbeesését.

Kiszáradt szemmel nézett vendégeire ma is, mint holmi idegenekre. Azok pedig érezték, tudták, hogy legszívesebben belefojtaná a szót vigasztalóiba.

„A férfiak könnyebben beletörődnek mindenbe. Csupa hazugság veszi körül őket. Kezdetől fogva beérik azzal a tévhittel – és persze elégedettek is a tudásukkal –, hogy ismernek minket...”

S ő, aki örökké életerős volt és érzéketlen, most az esetlenül álló férfiak karjába kapaszkodva, köhögni kezdett. Fojtottan és kitartóan, mint akire asztmás roham tör rá.

Egyikük, a kövér és vörös himlőhelyes, közben ezt gondolta: „A kiegyensúlyozott ember aligha szokott gyötrődni; nem mint az olyan, aki a pillanat-

nak él. (Hol van a férje? – rajta elég sokszor vett erőt a lelkezés, valaki el is nevezte volt „Mimzá”-nak.) Az azonban már végletes esetnek számít, ha valaki a pillanatból meríti rémképeit az eksztázishoz, vagy a gyakorító igével pontosítható, kiszámított hisztériás jeleneteihez...”

A másik, a lobogó sörényű, de szőrtelen, lányos képű alak, ezalatt folyton szimatolt, mintha gázszagot érzett volna a házban, így morfondírozott magában: „Én eddig olyannak ismertem, akit jobban kielégít a gondos testápolás, az örökös – a férj előtt leckéztetésképpen hányszor ízléstelennek nevezett – fetrengés az ágyban... Lám, a szenvedély nélküli életnek is megvan az ára! Ha Bachot játszottak a szalonjában, nem valamilyen vallásos áhítat vagy a nagyság iránt érzett sznobéria mozgatta meg a belsejét, legfeljebb a megtanulható zenei klisék vonzották. A túlzásoktól mindig őrizkedett. Beethoven szimfóniáit idegesítőeknek találta, túlságosan felkeverték; a zeneművek önkényes tolmácsolásai egyenesen irtózással töltötték el. Nem akart harcolni a férjéért sem. Jóllehet számos pletyka jutott a fülébe arról, hogy a férfi távoli városokban, idegen környezetben állítólag kiviselte, kitombolta magát. Midőn az a fosos szájú Dóra, a bizalmas barátnő szerepében tetszelegve, azzal állított be ide, hogy: »Karcsit – gondoltam, hogy nem jött haza még – kétes társaságban látták az éjjeli expresszen«, az asszony védekezésésképpen magyarázkodni kezdett, hogy az ő lelkében nem viharzott soha végzetes szenvedély, és valósággal sajnálkozva beszélt az ösztön csapdájának kiszolgáltatott férjéről... Ez a szerencsétlen perszóna cipelheti a maga magányos keresztjét.”

Most mindketten értetlenül bámultak a szemük előtt le-föl szaladgáló, könnyező nőre.

– Én azért nem akartam bosszút állni semmiért. Különösen rajta nem!... – sírás helyett száraz csuklás fojtotta torkára a hangot. – Én akartam meghalni. – Az újabb csuklás kiváltotta fintor után. – Gondoltam, a férjem majd elboldogul nélkülem; különben sem vagyok jó semmire... Nagyobb örültséget is elkövethettem volna; ha, mondjuk, a Marosba ölöm magam. Lehet, hogy többet ártottam volna vele... Nagyon ritka, amikor két ember megéri és meg is becsüli egymást. Nem a szerelem illúziójára gondolok, hanem arra, hogy az együtt töltött sűrű napok, a középszerű élet sem kezdi ki hűségüket, s főként idegrendszerüket. Ahogy öregsünk, sivárabbnak tűnik minden. A legyőzött veszélyek, kísértések emlékeit mi őrzi ilyenkor? Legfeljebb egy megtalált levélköteg...”

Nem várták meg a monológ végét, magára hagyták a befüggönyözött szobában.

Leleplezi magát! – néztek össze a lépcsőházban... A legtöbb nő örültségekre predesztinált; képes tönkretenni saját magát is, nem csupán a hozzá tartozó személyek életét. Másfelől: milyen az ember? Akkor is kész szenvedést okozni, amikor megtalálta azt, akit szeret.

- De ez a hülye fehérnép! Téged nem bűszített fel?... Amíg a gyermekük élt, felületes érzelmeket táplált iránta, alig ért rá becézni, simogatni.

- Talán azt nem tudja most megbocsátani magának.

- Azt, hogy nem működött az anyai érzékenysége? Nagyobb izgalom töltötte el a tantestületi ülés előtt, hogy beszámolójával vajon milyen benyomást fog kelteni, mint annak hallatán, hogy a gyermek lefordult a szánkóról, és beesett a sárba...

- Én inkább arra volnék kíváncsi, hogy életében valaha is, amikor még szűz volt és majd felrobbant a melle, szóval, mikor tűz emésztette...

- Ezt?! - hangzott a gúnyos replika.

- Na, azért éppen nem pléhből tákolták össze. Ha ránézel, az alakja ma is kívánatos...

- Ezek szerint, ahogy figyellek, még nem veszett el minden.

- Ne marhulj. Én csak azt akarom érzékeltetni, hogy habár nem csupán ki-mért, de egyenesen gőgös természetnek képzeltem - te talán nem így voltál vele? -, ma bebizonyosodott, hogy mennyire esendő, meg bűnbánó is. Mintha csak a letűnt napok elfojtott tüzének lobbanásai kezdték volna ki viaszarcát. Nem csupán akkor, amikor kifakadt előttünk - remélem, nincs szándékodban kétségbe vonni őszinteségét, midőn azt mondta: *most, hogy mindent elvesztetem, most értettem meg igazán, mit jelent nőnek lenni* -, de azután is, mikor, talán szégyenkezve pillanatnyi gyengeségén, az ablakhoz lépett és ismét rezzenetlen arccal bámulta a tűzfalat, rajta a hófoltokat, s közben a belsejét tűz emésztette. Akkor ötlött eszembe, hogy vajon gondolt-e arra, s ha igen mikor, hogy mihelyt a világra jött, az ő testét is az ösztönök prédájának vetette oda a természet?

- Elhiheted nekem: soha. Nem telt ki tőle több, legfeljebb annyi, hogy restelkedve bevallotta magának - és semmiképpen nem az állótükör előtt meztelenül -, hogy: *vannak dolgok, melyek erősebbek nálunk*.

- Rá se ránts az ilyen fehérnépre. Minden nőben ott dorombol, ott sunyít egy macska. Karcsi ráadásul vasmacskával kelt egybe. Ahányszor csak meghívást kaptunk estére, sietett becsiccsenteni. Tréfásan *hölgyem*nek titulálta előttük a feleségét, s a vacsora alatt egyvégtében reszketett a gyomra.

- Nekem mondd? Az ilyen házasság rosszabb egy balesetnél.

- Hiába, Karcsiban egy költő veszett el.

A himlőhelyes elröhögte magát: - A költészet azoknak való, akiknek nincs komolyabb elfoglaltságuk. - S két gombszeme beleolvadt az éjszakába.

Az üres házban maradt nő ajkát harapdálva, száraz szemmel meredt maga elé.

Még mindig forrt valami benne. Nem a két ügyefogyott férfit, hanem önmagára haragudott. Kevés hiányzott, hogy kiszedjék belőle a titkot. Megpróbálta kitalálni, hogy mit gondolnak most róla. Az ő szemükkel nézegette ma-

gát a tükörben. Érzéketlen arc, a szemhéj áthatolhatatlan árnyéka; nem lehet tudni, mit takar. Nem könnyű megfejtetni, hogy lényének visszafogottsága gyávaságot takar-e, vagy csak passzivitást.

Úgy néztek rá, mint az áldozatra, majd lopva, riadtan egymásra. Miközben a valódi áldozat...

„Ostobák!” Kedve lett volna felkiáltani, ha kacagni nem is.

Az asszonyban felszabadult (vagy inkább csak felgyűlt) energia holtbiztos mindkettőjüket izgalomba hozta. Ideje lett volna félbeszakítani azt a különös – ízléstelen? – játékot. De hogyha úgy siettek! Eszükbe sem jutott bűnjelekre vadászni; vagy a házfalakon kívül keresni az okát az ő szokatlan kifakadásának... Egyáltalán megkérdezték-e, hogy a férje hol van?

Nem emlékezett rá. Arra sem, hogy mi váltotta ki (valamilyen apróság, buta szóváltás) közte és férje között a viszályt... Talán mégsem ilyen egyszerű a magyarázat. Annyi bizonyos, hogy a baleset pillanatáig maga sem tudta, mi játszódik le benne.

Sajnálni kezdte a férfit. Sőt hirtelen úgy érezte, vagy hitte, hogy szeretni is tudná. Nem volt kedve azon töprengeni, hogy hol is van a határ a hit és az önáltatás között. Megindult óvatosan a fehérre koptatott kőlépcsőkön a sötétlő kert felé. Többször is körülnézett. Közben arra gondolt, hogy a már cseppet sem fiatal férj elhasznált és ráadásul sérült teste kellemetlen szagot áraszt bizonyára.

2002. november 26.